

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 De modo vindicandi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

A tudo. Tolerandum enim est peccatum eius, si sine scandalo multitudinis puniri non possit: nisi forte efferale peccatum principis, quod magis nocet multitudini, uel spiritualiter, uel temporaliter, quam scandalum quod exinde oriatur.

ARTICVLVS II.

Vtrum iudicatio sit specialis iuritus.

A D SECUNDVM sic proceditur. Videtur, q[uia] iudicatio non sit specialis iuritus ab aliis distincta. Sicut enim remunerantur boni pro his quae beatitudine agunt, ita puniunt mali pro his quae male agunt: sed remuneratio bonorum non pertinet ad aliquam iuritatem speciale, sed est actus commutatiu[m] iuritiae ergo per ratione & iudicatio non debet postulare specialis iuritus.

B 1. Prat. Ad actum illum non debet ordinari specialis iuritus, ad quem homo sufficienter disponitur generalis iuritatis: sed ad iudicandum mala sufficiet disponit homo per iuritatem fortitudinis, & per zelum. non ergo iudicatio debet ponere specialis iuritus.

2. Prat. Quicunque mortaliter peccant, eadem poena uidetur digni. Si ergo aliqui peccantes mortaliter, morte puniuntur, uidetur quod omnes tales deberent morte puniri: quod patet esse falsum.

C 3. Prat. Cum aliquis pro peccato punitur manifeste, ex hoc peccatum eius manifestatur, quod uidetur esse nocium multitudini, que ex exemplo peccati sumit occasionem peccandi. ergo uidetur, quod non sibi poena mortis p[ro] aliquo peccato infligenda.

D SED CONTRA est, quod in lege diuinorum huiusmodi poenam determinant, ut ex supradictis patet. *

R ESPON. Dicendum, quod sicut Philosophus in 2. Ethic. * Aptitudo ad iuritatem inest nobis à natura, licet complementum iuritatis sit per affectitudinem, uel per aliquam causam. Vnde patet quod iuritutes perficiunt nos ad prosequendum debito modo inclinations naturales, quae pertinēt ad naturale: & ideo ad quamlibet inclinationem naturalem determinata ordinatur aliqua iuritus specialis. Est autem quedam specialis inclinatio naturae ad remouendum documenta: unde & animalibus, dum irascibilis separavit à ui conjugisibili. Reputit autem homo nocimēta per hoc, quod se defendit contra iniurias ne ei inferatur, uel illatas iam iniurias ulciscitur non intentione nocendi, sed intentione remouendi documenta. hoc autem pertinet ad iudicacionē. Dicit enim Tullius in sua rhetorica, * quod iudicatio est, per quam uis, aut iniuria, & omnino quicquid obsecrum est, id est, ignominium, defendendo, aut ulciscendo propulsatur. Vnde iudicatio est specialis iuritus.

A D PRIMVM ergo dicendum, quod sicut recompenso debiti legalis, pertinet ad iustitiam cōmutatū, recompenso autem debiti moralis, quod nascit ex particulari beneficio exhibito, pertinet ad iuritatem gratia, ita etiam punitio peccatorum, secundum quod pertinet ad publicam iustitiam, est actus iuritiae commutatiu[m]: secundum autē quod pertinet ad immutationem aliiu[m] persona singulare, qua iniuria propulsatur, pertinet ad iuritatem iudicacionis.

A D SECUNDVM dicendum, quod fortitudo disponit ad iudicatam remouendo prohibens. si timore rem periculi imminentis. Zelus autem secundum quod importat feruorem amoris, importat primā radicem iudicacionis, prout aliquis iudicat iniurias Dei, uel proximorum, quas ex charitate reputat quasi iuras. Cuiuslibet autem iuritatis actus ex radice charitatis procedit: quia ut Greg. dicit in quadam homilia, * Nihil habet iuritatis ramus boni operis, si non procedat ex radice charitatis.

A D TERTIVM dicendum, q[uia] iudicationi opponuntur duo uitia, unum quidem per excessum, secundum crudelitatis, uel fuitiaz, quae excedit mensurā in puniendo: aliud autem est uitium, quod consistit in defectu, sicut cum aliquis est nimis remissius in puniendo. Vnde dicitur Proverb. 13. Qui parcit uirage, odit filium suum. Virtus autē iudicacionis consistit in hoc, ut homo secundum omnes circumstanicias debitam mensuram in iudicando conseruet.

ARTICVLVS III.

Vtrum iudicatio debet fieri per penas apud homines confuetas.

¶ Super Questionis cœlestis eterna Arsis eternum terrium.

A D TERTIVM sic procedit. Vr, q[uia] iudicatio non debet fieri per poenas apud homines confuetas. Occisio[n] hominis est, que dā eradicatio eius: sed Dominus mandauit Matth. 13. quod zizania, per quae significantur filii nequa, non eradicarentur. ergo pecatores non sunt occidenti.

T 1. Prat. Quicunque mortaliter peccant, eadem poena uidetur digni. Si ergo aliqui peccantes mortaliter, morte puniuntur, uidetur quod omnes tales deberent morte puniri: quod patet esse falsum.

T 2. Prat. Quicunque mortaliter peccant, eadem poena uidetur digni. Si ergo aliqui peccantes mortaliter, morte puniuntur, uidetur quod omnes tales deberent morte puniri: quod patet esse falsum.

T 3. Prat. Cum aliquis pro peccato punitur manifeste, ex hoc peccatum eius manifestatur, quod uidetur esse nocium multitudini, que ex exemplo peccati sumit occasionem peccandi. ergo uidetur, quod non sibi poena mortis p[ro] aliquo peccato infligenda.

SED CONTRA est, quod in lege diuinorum huiusmodi poenam determinant, ut ex supradictis patet. *

R ESPON. Dicendum, quod iudicatio de intentum licita est, & uirtuosa, in quantum tendit ad cohibitionem malorum. Cohibent autem aliqui a peccāto, qui affectū iuritatis non habent per hoc, q[uia] timent amittere aliqua, quae plus amant, q[uia] illa quae peccando adipiscuntur, alias timor non compeccet peccatum: & ideo per subtractionem omnium que homo maximè diligit, est iudicatio de peccatis sumēda. Hæc autem sunt que homo maximè diligit, uitam, incolumentem corporis, libertatem sui, & bonam exteriora, puta, diuitias, patriam, & gloriam. Et iō ut Augustinus refert 21. de ciuitate Dei, * octo genera poenarum in legibus esse scribit Tullius. s. mortē, per quam tollitur uita, uerbera, & talionem, ut scilicet oculum pro oculo perdat, per quam amittit quis corporis incolumentem, seruitum, & uincula, p[ro] qua perdit libertatem, exiliū, per quod perdit patriam: damnum, per quod perdit diuitias: ignominiam, per quam perdit gloriam.

A D PRIMVM ergo dicendum, quod Dominus prohibet eradicari zizania, quando timeat ne simili cū eis eradicetur & tritici. Sed quicque possunt eradicari mali per mortem non solū sine periculo,

sed etiam cum magna utilitate bonorum: & ideo in talibus casu potest poena mortis peccatoribus infligi.

A D SECUNDVM dicendum, q[uia] oēs peccantes mor-

Secunda Secunda S.Thoma, LL 3 taliter.

L. 21. c. 11. pa
rum a prince
com. 5.

tit. 2.

D. 792.

taliter digni sunt morte aeterna quantum ad futuram retributionem, quae est secundum ueritatem diuinam iudicij: sed poena presentis uite sunt magis medicinales: & ideo illis solis peccatis poena mortis infligitur, quae in grauem perniciem aliorum cedunt.

AD TERTIVM dicendum, quod quando simulum cum culpa innotescit & poena uel mortis, uel quecumque alia, quam homo horret, ex hoc ipso uoluntas eius a peccando abstrahitur: quia plus terret poena, quam allicit exemplum culpae.

ARTICVLVS. IIII.

Vtrum vindicta sit exercenda in eos, qui inuoluntariè peccauerunt.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod vindicta sit exercenda in eos, qui inuoluntariè peccauerunt. Voluntas enim unius non consequitur uoluntatem alterius: sed unus punitur pro alio, secundum illud Exo. 20. Ego sum Deus zelotes, uisus iniquitatem patrum in filios in tertiam, & quartam generationem. Vnde pro peccato Cham, Chanan filius eius maledicetus est, ut habetur Genet. 7. Giezi etiam peccante, lepra transmititur ad posteriores, ut habetur 4. Reg. 5. Sanguis etiam Christi pena reddiri obnoxios successores Iudeorum, qui dixerunt Math. 27. Sanguis eius super nos, & super filios nostros. Legitur etiam quod pro peccato Achan, populus Israel traditus est in manus hostium, ut habeatur Iosue 7. & pro peccato filiorum Heli, id est populus corruuit in conspectu Philistinorum, ut habetur 1. Reg. 4. ergo aliquis inuoluntarius est puniendus.

¶ Præt. Ilud solū est uoluntarium, quod est in potestate hominis: sed quandoque poena infertur pro eo, quod non est in eius potestate, sicut propter uitium lepra aliquis remouetur ab administratione Ecclesiæ, & propter prauitatem, aut malitiam ciuii, Ecclesia perdit cathedram episcopalem: ergo non solū pro peccato uoluntario vindicta infertur.

¶ Præt. Ignorantia causat inuoluntarium: sed vindicta quandoque exercet in aliquos ignorantes.

Paruuli enim Sodomitarum licet haberent ignorantiam inuincibilem, cum parentibus tamen pericrunt, ut legitur Genet. 19. Similiter etiam paruuli pro peccato Datani, & Abiro pariter cum eis absorpti sunt, ut habetur Num. 16. Brutaliter animalia, quæ carent ratione, iussa sunt interfici pro peccato Amaletiarum, ut habetur 1. Reg. 15. ergo vindicta quandoque exercetur in inuoluntariis.

¶ Præt. Coactio maximè repugnat uoluntario: sed aliquis, qui timore coactus aliquod peccatum committit, non propter hoc reatum poena eadit. ergo vindicta exercetur etiam in inuoluntariis.

¶ Præt. Ambr. dicit super Lucanum, quod nauicula, in qua erat Iudas, turbabatur. Vnde & Petrus qui erat firmus meritis suis, turbabatur alienis: sed Petrus non uolebat peccatum Iudei, ergo quandoque inuoluntarius punitur.

SED CONTRA est, quod poena debetur peccato: sed omne peccatum est uoluntarium, ut dicitur 1. Petri 1. cap. 17. & 2. li. 1. i. 3. de li. arb. cap. 17. & 2. li. i. errata. Augu. ergo in solos uoluntarios exercenda est vindicta.

RESPON. Dicendum, quod poena dupliceretur potest considerari. Vno modo, secundum rationem poenæ, & secundum hoc poena non deberur nisi si peccato, quia per poenam reparatur æqualitas iustitiae, in quantum ille, qui peccando nimis secutus est suam uoluntatem, aliquid contra suam uoluntatem pati-

F tur. Vnde cum domine peccatum etiam originale, ut supra habemus, est, quod nullus punitur hoc modo voluntarie factum est. Alio modo rari poena, in quantum est medietas nativa peccati preterita, sed etiam cato futuro, uel etiam promota beatissima secundum hoc aliquis interduces, non tam sine causa. Scilicet quantum medicina subtrahit manuam, sicut minus bonum: sicut medicina ceccat oculum, ut saner calceatum in certis momentis in minoribus non iuxiliū praefert. Et quia bona prauitatem bona, bona autem temporalis pare quandoque punitur aliquis in certis absque culpa, cuiusmodi sunt plures patens uite diuinatus infideli ad humanitatem. Non autem punitur aliquis bonis sine propria culpa neque nimirum que in futuro: quiaibi pene non immixtum consequuntur spiritualem damnationem.

AD PRIMVM ergo dicendum, mo poena spirituali nunquam punit alterius: quia poena spiritualis secundum quam quilibet est liberum peccare temporali, quodque que unus punitur tripli ratione. Primo quidem modo temporaliter est res alterius, & in Super etiam ipse punitur. sicut his facientibus quadam res patris, & seru quidem rum. Alio modo, in quantum punit natura in alterum, uel perimitatione tantum peccata parentum, & deinceps res patrum, ut audius peccent, ut permodum Cœlestis quadam res patrum, & seru quidem rum. Tertio modo, in quantum punit res in leme consensem, seu dissimilacionem. Ita secundum illud Iob 34. Qui regnabit in seculum propter peccata populi. Vnde circa dicto Danu' d' populum numerum, punitus est, ut habetur 2. Reg. 1. Secundum extrahitum consensem, seu dissimilacionem. Ita secundum boni simili punitum res patrum, quia corum peccata non tolluntur, ut dicitur 1. de ciu. Dei. 1. Tertio, accedit unitatem humanæ societatis, ut res in alio sollicitus esse ne pectet, & alii uideantur, dum peccata unius redundent in aliis, sicut unu' corpus, ut Augustinus dicit. Quod autem Dns dicit, Vt transperforatis in tertiâ, & quartam quidem, & sericordiam, qd ad seueritatem penitentiam uindictam adhibet, fed etiam taliter postea corrigitur, ut res in alia posteriorum, quasi necesse moratur.

AD SECUNDUM dicendum, quod si ei gni dicit. Iudicium humani deuinitatis, cui in manifestis Dei iudicium est, & istud dñm dñm, quis temporaliter aliquem punit, non potest humanum iudicium immutare, ut sciat quid expediat unicuique. Ita secundum humanum iudicium, ut res in seculi sine culpa pena flagelli, in occidu' uel uerberetur. Pena autem dampnificans secundum humanum iudicium, finitum sine causa, & hoc tripliciter. Vnde aliquis inceptus reddit fine finitum habendum, uel coniunctum.